

Motion

1984/85:2783

Lars Werner m. fl.

Åtgärder mot försurningen

Skogsdöden i länder som Västtyskland, DDR och Tjeckoslovakien togs först inte på allvar. När skadorna bevisligen fick sådan omfattning att ländernas naturresurser hotades – när den ekologiska krisen förvärrat en ekonomisk kris – då väcktes de politiskt ansvariga. Vad många miljöengagerade medborgare och forskare sedan länge varnat för i t. ex. Västtyskland oroar nu också ländernas regeringar.

En fortsättning på den ekologiska krisen är att marken alltmer försuras, att tungmetaller lösgörs och att livsmedelsproduktionen hotas. Tillståndet när skadorna gått så långt brukar kallas för kemiska öknar. Luftföroreningar i Ruhrområdet som nyligen fått sådan omfattning att myndigheterna tvingades till katastroflarm i samband med "smog" har redan inneburit sjukdomstillstånd som befolkningen inte varit förberedd på.

Sveriges skogar börjar inom vissa områden uppvisa skador i en omfattning som närmar sig dem i Västtyskland. I Sverige har därför sju generaldirektörer vid statliga verk lämnat ett förslag till aktionsplan mot försurningen. Vpk anser att en aktionsplan är nödvändig och att man måste ta radikala grepp omgående oavsett protester från miljöförstörarna.

Skador hittills och ekonomiska konsekvenser för samhället

Skogsdödens samhällsekonomiska kostnader kan belysas av att skogsindustrin 1984 exporterade för 46 miljarder kronor. Läger man till detta värdet av leveranserna inom Sverige av skogsindustriprodukter kommer man fram till att skogsindustrins samlade produktionsvärde i fjol uppgick till ca 60 miljarder kronor. Den ianspråktaga skogsråvaran motsvarar ca ett års tillväxt av den svenska skogen, eller ca 3 % av virkesförrådet.

Gjorda investeringar av 1984 års skogsskador indikerar att dessa motsvarar bortfall av skogstillväxt (barrförlust) och virkeskvalitet motsvarande åtminstone ett års tillväxt av den svenska skogen. Skogsdöden i Sverige har således redan lett till samhällsekonomiska förluster i storleksordningen 50 miljarder kronor. Dessutom tillkommer korrosionsskador, som har uppskattats till ca 20 miljarder kronor/år samt andra miljöskador, t. ex. försurning av sjöar, åkermark och dricksvatten vilket leder till stora kostnader. Sammantaget förefaller det således motiverat att satsa flermiljardbelopp på kampen mot försurningen. Generaldirektörernas försurningsplan ter sig mot den bakgrunden som en halvmesyr. Som ett komplement till deras förslag till aktionsplan föreslår vpk därför följande:

Eldningsolja

Högsta tillåtna svavelhalt i tjock eldningsolja sänks från 1 % till 0,5 %.
Högsta tillåtna svavelhalt i villaolja sänks från 0,3 % till 0,15 %.

Industrier och kraftvärmeverk

Riktade reningsåtgärder mot de 100 värsta svavelutsläppskällorna i Sverige, dvs. alla som släpper ut över 400 ton svaveldioxid (= 200 ton svavel) per år. De 15 värsta syndarna skall åtgärdas under 1985:

Bolidens Rönnskärsverken; Boliden Kemi, Helsingborg; Värtaverken, Stockholm; Scanraff, Stenungsund; Svenska Rayon, Karlstad; Oxelösunds Järnverk; MoDo Husums bruk; SCA Munksunds bruk; Uppsala kraftvärmeverk; Norrköpings kraftvärmeverk; SSAB Luleå; Örebro energiverk; Nynäs raffinaderi; Shells raffinaderi, Göteborg; Iggesunds bruk, Hudiksvall. (Här har utelämnats Västerås energiverk, Ferrolegeringar, Trollhättan, SCA Ortvikens samt Skoghallsverken då åtgärder redan vidtagits där.)

Högsta tillåtna svavelutsläpp från stora koleldningsanläggningar halveras till 0,05 gS/MJ.

Sammanfattningsvis ansluter vi oss till de förslag som läggs fram i generaldirektörernas aktionsplan, dvs. att alla åtgärder som kostar mindre än 7 500 kr./ton avskild svaveldioxid genomförs. Dock vill vpk att dessa åtgärder är genomförda senast 1989, då nästa akuta torrsommar troligen inträffar. Sveriges SO₂-utsläpp skall då vara mindre än 150 000 ton/år. Vpk vill också att regeringen uppdrar åt naturvårdsverket att inventera och redovisa alla svavelreduktionsåtgärder i landet som kostar mindre än 10 000 kr. per ton avskild svaveldioxid. En sådan redovisning bör finnas före utgången av 1985.

För att undersöka finansiering av ovannämnda förslag föreslår vpk att följande prövas: Avgift på utsläpp av svaveldioxid över 100 ton/år tas ut med 4 000 kr./ton svaveldioxid under tiden 1985–1989.

Bilismen

Bilavgasernas påverkan på förorening, skogsdöd och människors hälsa är uppenbara. Två tredjedelar av kväveoxidutsläppen kommer från bilarna. Dieselavgaser från lastbilar och bussar spelar här en dominerande roll. En enda långträdare släpper t. ex. ut lika mycket kväveoxider som ett tjugotal bensindrivna bilar. Vpk tar upp detta förhållande i en särskild motion om en ny trafik- och transportpolitik.

Åtgärder för att minska de skador som föranleds av privatbilismen är också nödvändiga varför vi här tar upp förslag som berör även detta område. Vissa av våra förslag kommer att kräva skärpt övervakning bl. a. av hastigheterna på vägarna. En utbyggnad bör enligt vår mening kunna ske genom en omfördelning av polisens resurser till förmån för trafikövervakning.

Naturvårdsverket ger ett talande exempel på hastighetsgränsernas betydelse för föroreningarna: en bil vars hastighet är 120 km/tim släpper ut dubbelt så mycket kväveoxid som när den körs i 90 km/tim. Vpk föreslår att:

- blyfri bensin introduceras på de hundra största orterna redan under 1985,
- katalytisk avgasrening skall finnas i nya bensinbilar fr. o. m. 1986 års modeller,
- de krav som gäller i Kalifornien i USA på utsläpp från dieselfordon införs fr. o. m. 1987 års modeller,
- hastighetsgränsen sänks från 110 till 100 km/tim på vägar som i dag har 110 km/tim som högsta tillåtna hastighet.

Övrigt

Gödslingen av åkermarken måste kraftigt minskas för att reducera utsläpp av kväveföreningar till luft och vatten. Hur detta skall åstadkommas snabbast möjligt har den s. k. aktionsgruppen inte studerat.

Frågan om ett förändrat system för beskattning av bilismen i avsikt att minska såväl bensin- som dieselförbrukning liksom avgifter på kväveoxidutsläppen från uppvärmningsanläggningar kan vara avgörande för hur radikalt Sverige skall kunna hejda förurning och skogsdöd och i tid stoppa förstöringen av produktiv jordbruksmark. Vi föreslår därför att en utredning tillsätts med uppgift att noga studera ett skatte- och avgiftssystem som kan minska förbrukningen enligt ovan, minska föroreningarna samt bidra till att gödslingen av åkermark kraftigt minskas.

Vpk stöder följande i aktionsplanen identifierade åtgärder (s. 38, PM 1862):

- a) Låg NO_x -förbränning vid vissa befintliga tjockoljeanläggningar.
- b) Låg NO_x -förbränning och denitrifiering vid nya kolpulveranläggningar.
- c) Låg NO_x -förbränning vid nya gasanläggningar.
- d) Låg NO_x -förbränning vid nya torvanläggningar.
- e) Låg NO_x -förbränning och denitrifiering vid vissa befintliga kolpulveranläggningar.

Men den s. k. aktionsplanen har en alldeles för låg ambitionsnivå när det gäller reduktionen av kväveoxidutsläppen. Med vpk:s förslag kan den 30-procentiga reduktionen uppnås redan 1989, och 1995 kan en 50-procentig reduktion av nuvarande utsläpp uppnås. Naturvårdsverket m. fl. bör få i uppdrag att utarbeta ett konkret handlingsprogram för att uppnå dessa mål.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda föreslås*

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om att restriktioner införs vilka innebär att högsta tillåtna svavelhalt i tjock eldningsolja sänks från 1 % till 0,5 % och i villaolja från 0,3 % till 0,15 %,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till reningsåtgärder för de 100 värsta svavelutsläppskällorna av vilka de 15 värsta åtgärdas redan under 1985 enligt förslag i denna motion,
3. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag för att minska svavelutsläpp från stora koleldningsanläggningar enligt förslag i denna motion,
4. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till åtgärder att rening som kostar mindre än 7 500 kr./ton avskild svaveloxid genomförs senast 1989 samt att naturvårdsverket ges uppdraget att inventera och redovisa åtgärder för svavelreduktion som kostar mindre än 10 000 kr./ton före 1985,
5. att riksdagen hos regeringen hemställer om att frågan om avgiftssystem för utsläpp av svaveldioxid utreds och att motionens förslag på avgiftsstorlek prövas.

Stockholm den 25 januari 1985

LARS WERNER (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

JÖRN SVENSSON (vpk)

TORE CLAESON (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

EVA HJELMSTRÖM (vpk)

OSWALD SÖDERQVIST (vpk)

* Se även motionerna 1984/85:2784-2785.